

АНАЛІЗ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Сулаєва Н.

доктор педагогічних наук, професор

Мужикова І.

кандидат педагогічних наук, доцент

Полтавський національний педагогічний університет

імені В. Г. Короленка

Реформування української освіти зумовлює необхідність осучаснення процесу підготовки майбутніх учителів мистецьких спеціальностей у педагогічних університетах та адаптування його до змін у сфері вищої освіти, до перспектив розвитку професії та очікувань суспільства. Практика підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва та учителів музичного мистецтва у вищій педагогічній школі з одного боку та тенденції до інтегративного шляху вивчення мистецтва у закладах загальної середньої освіти з іншого вказують на необхідність аналізу фахових компетентностей необхідних і достатніх для успішної професійної діяльності майбутніх учителів зазначених спеціальностей.

У Законі України Про вищу освіту зазначено, що компетентність – це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [5]. Суттєвим є те, що компетентність – це якість, здатність, потенціал або навички, розвинуті студентом, та які належать студентові [2, с. 12].

У сфері вищої освіти на сьогодні загальноприйнятим є поділ компетентностей на дві групи: загальні компетентності (*generic competences, transferable skills*), які мають універсальний, не прив'язаний до предметної області характер (здатність до навчання, креативність, володіння іноземними мовами, базовими інформаційними технологіями) та предметно-спеціальні (фахові) компетентності (*subject specific competences*), що залежать від предметної області, саме вони визначають профіль освітньої програми та кваліфікацію випускника, саме вони роблять кожну ОП індивідуальною [6, с. 10].

Щодо класифікації фахових компетентностей, то у більшості випадків вони поділяються на три види: знання і розуміння в предметній області; когнітивні уміння та навички в предметній області; практичні навички в предметній області [6, с. 17].

Аналіз фахових компетентностей, які визначені в освітніх програмах «Середня освіта (Образотворче мистецтво)» та «Середня освіта (Музичне мистецтво)» був спрямований на виявлення спільного та відмінного у їх змістовому (знання і розуміння, когнітивні уміння та навички, практичні навички у предметній області) та процесуальному (форми, методи, засоби та послідовність формування) складниках [3, 4].

У процесі аналізу компетентностей було виявлено ознаки їх взаємовпливу та взаємопроникнення на мистецько-педагогічному рівні (йдеться про конвергенцію образотворчого / музичного та педагогічного складників) та на власне мистецькому (образотворчому і музичному) рівні, ознаками чого є: спільні історичні етапи у розвитку образотворчого та музичного мистецтва; стильові ознаки мистецьких та музичних творів; спільні етапи сприйняття інтерпретації та оцінки художніх та музичних образів. Спільним є те, що в основі підготовки майбутніх педагогів із зазначених спеціальностей лежить практична діяльність, яка спрямована на оволодіння мовою кожного із видів мистецтва (грамотою, системою засобів виразності, виконавською технікою тощо).

Попри таку спільність виявлено власне і те, що докорінно відрізняє фахові компетентності цих спеціальностей: це різна сутність змісту знань, розумінь та практичних навичок у предметній області.

Водночас аналіз процесу набуття фахових компетентностей майбутніми педагогами зазначених спеціальностей дав змогу констатувати їх спільну ієрархію та послідовність формування.

Компетентності, які складають основу предметної підготовки студентів з образотворчого мистецтва та музичного мистецтва формуються на початковому етапі з постійним їх вдосконаленням у подальшому. Компетентності, які забезпечують методичну підготовку майбутніх учителів формуються на етапі, коли студент належним чином оволодів предметним змістом. Практична підготовка майбутніх фахівців забезпечує актуалізацію та систематизацію теоретичних знань, набуття практичних умінь і навичок студентів щодо організації процесу навчання образотворчого мистецтва та музичного мистецтва учнів у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

Аналіз фахових компетентностей дозволяє переконатися, що за своєю сутністю вони сприятимуть формуванню у студентів мистецько-педагогічних спеціальностей здатності до творчої художньо-педагогічної, культурно-просвітницької, організаторської та художньо-естетичної діяльності, спрямованої на духовний і культурний розвиток особистості майбутніх учнів та суспільства в цілому [3, 4].

Отже, формування у студентів закладів вищої педагогічної освіти відповідних фахових компетентностей, яке розпочинається, розгортається та завершується у процесі навчання за освітніми програмами «Середня освіта (Образотворче мистецтво)» та «Середня освіта (Музичне мистецтво)», дозволить майбутнім учителям мистецьких дисциплін успішно здійснювати

навчання образотворчого мистецтва та навчання музичного мистецтва учнів у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Виконання та захист бакалаврських і магістерських кваліфікаційних робіт: методичні рекомендації для студентів спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво) / уклад. І. М. Мужикова. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. 38 с.

2. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання / пер. з англ. Національного експерта з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, д-ра техн. наук, проф. Ю. М. Рашкевича. Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2016. 80 с.

3. Освітньо-професійна програма спеціальності 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво) для підготовки бакалавра. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/op-obrazotvorche-mistecztvo-2019.pdf>

4. Освітньо-професійна програма спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) для підготовки бакалавра. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/opp-muzichne-mistecztvo-2019.pdf>

5. Про вищу освіту : Закон України [від 01.07.2014 р. No1556-VII]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

6. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації / авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.